

1989-ben világkongresszus Magyarországon

Barlangtábori kis trakta

Jóban vagyunk-e a barlangokkal, nem tudom. Voltaképp abban sem vagyok biztos, helyénvaló-e épp ezt a kifejezést használni a természet és különös alkotásaival kapcsolatban. Az azonban tény, hogy az embereket eszmélésük első pillanatától kezdve vonzották a barlangok, és ez a vonzódás máig tart, talán az első hajlékunkra vagy tovatűnő meséinkre emlékezve.

A beavatlatlanok számára titokzatos világ. A barlangkutatóknak megoldásra váró feladat, kemény munka, nemegyszer olyan körülmények között, melyeket tapasztalt bányászok sem szívesen vállalnának. Akkor mégis, miért? A magyar barlangkutatók doyenje, dr. Kessler Hubert egy kis füzetben így ír erről: „...nem tagadom, hogy a barlangok rejtélyes világába engem is elsősorban a kalandvágy, addig ismeretlen barlangok vagy barlangszakaszok felfedezése, első bejárásával kapcsolatos élménye csábított. A tudományos vonatkozások eléinte nem érdekelték, mert az akkori felfogás szerint a barlangokkal kapcsolatban kizárólag az ősrészt és az őslénytani képviselték a tudományt... Ma már lényegesen megváltozott a javunkra a helyzet, mert... felismerték a feltárt barlangok kutatás gyakorlati, a népgazdaság több ágában (vizelet, idegenforgalom, egészségügy stb.) jelentkező értéket”.

A fenti sorok a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat tábori tájékoztatóját vezették be. A továbbiak pedig azt a célt szolgálják, hogy eligazítsák az országot minden tájáról érkező barlangkutatókat, csoportokat, milyen tennivalók, s főként milyen terepen várják őket az első alkalommal megrendezett tábori táborban.

Francia-bánya

Táborbontás után, s a friss eredmények összegzésének időpontjában kerestem fel Börcsök Pétert, aki Adamkó Péter és Szabály Péter segítségével vállalta a nem mindennapi „expedíció” vezetését. A szervezésnek pedig, meg tudom, kétfős indoka is volt, egyrészt az, hogy a Nemzetközi Speleológiai (barlangkutatási) Unió 1989. évi világkongresszusát budapesti központtal, Magyarországon rendezik meg, másrészt az, hogy szorosabb kapcsolatot teremtsenek a hazai barlangkutató csoportok között.

— Az egyhetes tábor ezek szerint a világkongresszus előkészítését szolgálta. De megfelelő-e a másik, és semmiképpen nem másodrendű rendeltetésének is? — kérdeztem.

— Erre egyértelmű igennel válaszolhatok. Baráti kapcsolatok, jó együttműködés alakult ki a tagok és a csoportok között az alatt a rövid idő alatt is, amit az is jelez, hogy táborunkban állandó jelleggel nyolcvan kutató tartózkodott, és összesen százötven ember fordult meg. Igaz, az előkészítés már a meghirdetés előtt jóval, még az elmúlt év őszén megkezdődött. Már ebben a kezdeti stádiumban arra az elhatározásra jutottunk, hogy más-más helyszínen, ezután minden évben megrendezzük a társulati tábor, valamely kiemelt kutatási terület jobb megismerésére. Így ezt a mostani egy sorozat kezdeteként tarthatjuk számon. Szándékunk ugyanis csak megerősödött a közös munka során.

Ami egyértelműen a siker jele, hisz egy ilyen jellegű tábor megszervezése az anyagi és a technikai feltételektől eltekintve is sok gondot jár. Ha tehát mégis vállalkoznak rá, annak a világkongresszus előkészítésénél is, ami egyébként is egyszeri alkalom, más, fontos indokai vannak. Fölmenthetjük ezek között a feltárástechnikai ismeretek bővítését, az adott terület földtani megismerését, a barlangi dokumentációk szakszerű elkészítésének módját és sok minden mást is.

— Végül is, hol volt a táboruk, és milyen szempontok érvényesültek a hely kiválasztásában? — A Látóhegyen (Guggerhegy) a Francia-bánya köfőjében. S hogy miért éppen ott? Mert kimondottan a nagy budai barlangok közelében, az azokhoz közelálló bontási pontokat akaruk megfogni, ahol szintén várható a nagy budai barlangok, barlangszakaszok. Megelőzőleg természetesen helyszíni terepbejárásokon minősítettük a szóba jöhető munkahelyeket, s csak ezután döntöttünk a Francia-bánya mellett.

A felfedezés esélyei

Az elmúlt évek szenzációjáéhoz, a József-hegyi barlang felfedezéséhez hasonló eredményt ugyan nem hozott a munka. Két helyen azonban mégis barlangot ígér a kutatók. A Francia-bánya egyik pontján egy 12 méternyi természetes üreg egyik végénél fedeztek fel egy olyan nagy természetes hasadékot, melyet érdemes tovább megvizsgálni és bontani. A

Zsindely utcában pedig egy felbehagyott építkezéssel fedeztek fel egy huzatos gömbüstöt. Az omladékban öt méter haladtak előre, akkor az omlásveszély miatt egy időre le kellett állniuk. Csak miután kiácsolták a helyszínt, az utolsó előtti napon bontottak oda, ahol további, hévízes gömbüstök álltak ki a falból, mögöttük pedig stabil, genetikailag a Szemlőhegyi barlanggal azonos járat húzódik.

György Eszter: Gyertyatánc

Hogy az ígéretes kezdetekből mi bontakozik ki, a későbbiek fogják eldönteni. Az, hogy ezeken a pontokon barlang várható, majdnem biztos. Annál is inkább, mert a hévízes kioldású üregrendszerek — a budai barlangok ezek közé tartoznak — nem törvényszerűen csatlakoznak össze. Ebből pedig az következik, hogy ott, ahol a közetben feltételek megvannak, minden már eddig ismert és feltárt barlang mellett esély van újabbak felfedezésére. — Igen fontosnak tartom, hogy a műszakilag igényes, nagy létszámú követelményeket elvégzők. A további feltárasokat most már 4–5 fős csoportok is folytathatják — jegyzi meg a táborvezető, akitől további, és sajnos nem mindig biztató tapasztalatokról érdeklődtem.

Mert az, hogy ma már mind nagyobb becsülete van ennek a munkának, csupán az érem egyik oldala. Ehhez a fényesebb oldalhoz tartozik az, hogy a tábor anyagilag az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal, az Állami Ifjúsági és Sporthivatal, valamint a KISZ KB támogatása. Fejlesztések kölcsönzésével segítette a Munkásország Budapesti Parancsnoksága, a Közbányai Könyvtár és a Központi Bányászati Fejlesztési Intézet. A másik, s tegyük hozzá, szorgalmasan oldalhoz pedig az tartozik, hogy nem védjük természeti értékeit, megszegjük azt a törvényt, amelyet a védelmükre és mindannyiunk érdekében hoztunk.

— A Látóhegyen sűrű fenyőerdőben, közvetlenül a bánya meredélyénél kimondottan magáncélú

építkezés előkészítése folyik. Nem szólván arról, hogy ez a fák sűrűsége miatt mekkora erdőirtással jár majd, valamint arról sem, hogy hazánkban minden barlang a felszínen is eleve védett, csupán a lehetséges veszélyekre kívánok emlékeztetni. Végül látni és intézkedni is kéne zöldterületeink és a budai barlangok védelmében. Ezen a területen ugyanis van még egy, jelenleg ugyan mindössze harmincméteres barlang, de on-

— Tatabányáról jöttünk ide a Börzsönybe. De hát mit tehetünk, felénk nincs őszibarack vagy ami van, az olyan diónyi, aztán mégis nyolcvan meg száz forintért árulják kilónként. Itt viszont hárszert adják a dunsztba való. Ezért a hetven kilóért már érdemes volt átjönni a Dunán.

— Megérte? — csodálkozom.

— Tatabánya Szobtól nem két lépés, a benzín pedig drága...

— Persze, az — nevet a fiatalasszony —, csakhogy nem egyedül jöttem. Három család összeállt, megosztván az útiköltséget.

Szedd magad — amíg lehet

Ki kap barackot?

A bejáratnál Suhajda Lajos budapesti nyugdíjas dohog:

— Hiába jöttem, nincs érett, puha barack. Nézzétek csak meg nyugodtan a csomagotartót — s máris mutatja a Trabant hátuljában pihenő, üresen maradt kosarakat.

De alighogy a pörül járt ember kikanyarodik a kapun, egy másik autó közelít a mérlegelő- és fizetőhely felé; a piros Lada óvatosan ereszkedik lefelé a merekedő földúton, sűrű, sárga porfelhő vonva maga után. Burján Ferencné kiszáll s elégedetten dörzsöli a kezét.

— Tatabányáról jöttünk ide a Börzsönybe. De hát mit tehetünk, felénk nincs őszibarack vagy ami van, az olyan diónyi, aztán mégis nyolcvan meg száz forintért árulják kilónként. Itt viszont hárszert adják a dunsztba való. Ezért a hetven kilóért már érdemes volt átjönni a Dunán.

— Megérte? — csodálkozom.

— Tatabánya Szobtól nem két lépés, a benzín pedig drága...

— Persze, az — nevet a fiatalasszony —, csakhogy nem egyedül jöttem. Három család összeállt, megosztván az útiköltséget.

Feléért, mint a piacon

Az Alagi Állami Tangazdaság szobi kerületében levő barackos nagy kapuja július 22-én nyit ki a nagyközönség előtt. Szeptember derekától lesz szabad a bejárás. Ekkor szedhető majd az utolsóként érő fajta, a Champion. A forgalom a nagy lehelést követő napokban is élénk; a vodrókkal, kosarakkal megrakott autókban általában három-négyen szállnak ki, papa, mama, meg a gyerekek gyürköznek az olcsónak ígérkező szüretre. De vannak itt mások is. Amott például egy ezerötös Lada húsol; mögötte jókora utánfutó, amin viszont egyelőre még üresek a gyümölcsrekeszek. Szemiatómást e vidéken a fák bökézen adnak az idén, a gyümölcsrester alatt föld felé hajló ágakon pirosan mosolyognak a barackok. Valószínűleg az ide érkező kis- és nagykereskedőknek is derős ez a nap. A piaci ár feléért, harmadéért jutnak most hozzá a már-már megfizethetetlennek számító gyümölcshöz. Persze, ugyanezt másképp fogalmazná a fővárosi zöldeségnél vagy az országutak árúainál vásároló háziasszony; ő azt mondja: ezen a barackon a kereskedőnek százszázötven százalékos a haszna, ami nem tartható kevesnek. Sőt!

— A Bosnyák piaci kereskedők itt a fő kuncsaftok? — kérdezem Guttman Vilmos kerületi igazgatótól.

— Nem, nem — tiltakozik élénken. — Bár kétségtelen — teszi rögtön hozzá —, hogy az idén eddig a szokottnál több viszonteladók jelentek. Ennek egyetlen oka van: az országban nincs eleget barack.

Bizony más szakértők is azt mondják, hogy az őszibarack-ültetvényeknek a 60–80 százaléka szenvedett kisebb-nagyobb fagykárt. Bár ennek megállapításához nem kell különösebb szakértelem; tudja ezt minden háziasszony, hiszen a legtöbb vidéken a nyár közepén még mindig csaknem háromgyeűek az árcédulák. Itt meg rogyadoznak a fák, a kapuban pedig ez a megköhögött tábla kiabál: Alexander, húsz forintért.

— I lehet csak azt a kerest, aki ezekre a lankára telepítette a gyümölcsöst, kiváló itt a mikroklíma.

— És az ár is jó? A gazdaság nem járna jobban akkor, ha ma-

ga nyitna standot a Bosnyákon? — érdeklődöm.

Guttman Vilmos elgondolkozik, megvakarja a fejét, amiből sejtem, hogy ez aligha egy egyszerű nemmel vagy igennel elintézhető kérdés.

Senkinek se üzlet!

— Az igazság az — magyarázza továbbstétül a fák alatt —, hogy most lényegesen többet nyernének, ha a piacra vinnék az árut. Csakhogy ez nem ilyen egyszerű. Ezt az akció már rég meghirdették, kétszáz ipari nagyüzembe, és ugyanennyi tanácsra küldtünk propagandaanyagot. Az embereket pedig nem szabad idebolondítani, becsapni. Azért sem, mert jövőre is érik majd barack; akkor is el kell valakinek adni, ha több lesz belőle, és zuhan az ára. Meg aztán az ősszel, alma-szüretkor is lesz Szedd magad-akció. Aki egyszer már eljött hozzánk gyümölcsért, az általában vissza is tér, és gyakran hoz magával ismerőst is.

Ezt alátámasztandó, adatokat is említi: tavaly barackból 330 tonnát, almából 800 tonnát vásároltak meg a Szedd magad-akció keretében, tavalyelőtt viszont e mennyiségnek még csak a felét sikerült ilyen módon értékesíteni.

— Azt értem, hogy a fővárostól 70 kilométer megtéve ideautózó családoknak, ha úgy száz kilogramm körüli tértel megvesz, még megéri a járól vásárlás. De mi ebben az üzlet a gazdaságnak?

— Elsősorban az — tudom meg —, hogy értékesül a gyümölcs, és nem a fán rothad meg. Ugyanis ebben a gazdaságban sincs annyi dolgos kéz, mint amennyi a szüreti kampánykor kellene. A saját munkaerő időszakos felduzzasztásának pedig gátat vet a jelenlegi bértömeg-gazdálkodási rendszer; a súlyos adóterhek miatt egyszerűen nem éri meg több embert foglalkoztatni. Kiszámolták, hogy az idén az őszibarackosban a Szedd magad-akcióra ideérkezők annyi gyümölcsöt szüretelnek le, mint amennyi 1700 ember egy napi munkája volna.

— Akkor ez egy gazdasági kompromisszum, valahogy úgy, hogy jóllakjon a kecske, de megmaradjon a káposzta is? — Úgy valahogy — bólint a kerületi igazgató. — A 115 hektáros barackos tavaly csaknem 10 millió forintot bevett, és 2,2 millió forintot nyereséget hozott a gazdaságnak; akkor az induló ár nyolc forint volt, ami felment 15-re. Most 20 forintért indulunk, később viszont — mikor az értékesítés fajták kerülnek szüretre — már 25 forintért fogjuk mérni. Vagyis ez évben az elmúlt évi eredmény kétszeresére számítunk.

— Tisztes nyereség, ha 100 hektáron négymillió forint kényvelhet el. Sok növénytermesztő ezt igencsak irigyelheti. Nyilván

gőzerővel folyik a gazdaságban az őszibarack-ültetvény felújítása, új telepítése.

— Ellenkezéleg — legyint Guttman Vilmos. — Már csak a fele van annak, mint volt néhány esztendője.

Miért? Sorolja azt is. A gazdaság, mint sok más üzem, az 1960-as években növelte jelentősen az ültetvény területét. A hetvenes években e munka „beérett”, azaz eladhatatlanul sok lett a gyümölcs, amiért gyakran még két forintot sem adtak a felvásárlók. Ugyanakkor ez időben már a szüretelő kezekből is kevesebb lett. Az alacsony ár, az emelkedő költségek pedig azt eredményezték, hogy számos helyen kivágták a fákat, illetve nem fogták új telepítésbe.

A fákat itt is kivágják

— Tavaly is, az idén is sokkal kevesebb a termés annál, mint amennyi a konzervipar meg a lakosság igénye. És elsősorban nem a tavaszi zord időjárás miatt! — magyarázza a szakember. — A fa lett kevesebb. Az országban is, nálunk is.

— Ezt nem értem — szakítottam félbe. — Egyre kevesebb a gyümölcsfa. A szüretelhető baracknál többre van kereslet. Ugyanakkor az alagi gazdaságban nyereséges a kertészkedés. Ha ezek igazak, márpedig ezek tények, akkor miért nem növelik a gyümölcsössterületet?

— Soroljam az okokat? — kérdez vissza még mindig türelmesen Guttman Vilmos. — Egy hektár őszibarack telepítése 180–200 ezer forintba kerül, ez az összeg jó esetben is csak 10–11 év múlva térül meg. Ennél is kedvezőbb az, hogy az ültetvénylétesítés csak az érdekeltségi alap terhére végezhető. Aztán ott van a már említett szigorú bértömeg-gazdálkodás. Az országos koordináció is hiányzik; mert mi van akkor, ha egyszerre sok-sok gazdaság fogna az ültetvénytelepítésbe, az egyszerre termőre fordult fák pedig egy kezdenek ontani a gyümölcsöt, hogy ismét nem lehetne ráfizetés nélkül értékesíteni? A bizonytalanságnak nem lehet százezrek kockára tenni.

— A Szedd magad-akció is kockázatosnak; mert hát volt, aki zafos, napugarak lágyságát és melegségét őrzi, puha, érett, sárga húsú barackért jött ide, és pörül járt...

— Nem tagadom, hogy az idei szezonban is lesznek csalódottak, olyanok, akik akkor érnek csak ide, amikor az előtűk járók már a szebbéjű leszedték, vagy éppen akkor, amikor meg nem igazán érett be a soron következő fajta. A természetet nem lehet beprogramozni, az is csak valószínű, hogy e héten kezd majd a Mariska és a Napusgár szünetedni... Horváth L. István

Nőtt a garanciális panaszok száma

Nem javul a bútorek minősége

(MTI) A kereskedelmi felügyelőségek az év első felében 34 állami és 46 szövetkezeti vállalat, 17 gyártó és öt magánkereskedő 172 ültetvényben és áruházban — immár visszatérően — vizsgálták a bútorek értékesítés körülményeit. A figyelmet elsősorban a forgalomra hozott termékek minőségére összpontosították, ez ugyanis évek óta a bútorek kereskedelmének legneuralgikusabb pontja.

A minőségellenőrzés tapasztalatai ezúttal sem kedvezőek; a megvizsgált 2644 bútorek mintegy harmada nem felelt meg az előírásoknak. A hibák jelentős része azonban a korábbiaktól eltérően nem a szállítási sérülésekből adódik, hanem a gyártás hiányosságaiból, elsősorban a technológiai fejelem be nem tartásából. Felütő hibák egyebek közt a bútorek pontatlan illesztése, a durva megmunkálás, a díszítő elemek felületének eldobjása, a kárpitozott garnitúrák fémszerkezetekéin érdes, eldobjatlan felülete. Emellett továbbra is rontja a bútorek minőségét, hogy a kiskereskedelmi bútorektár-hálózat alapterülete kicsi, s az áruválogatási technológia sem kielégítő. A rossz raktározási körülmények, a szakszerűtlen árukezelés miatt ugyancsak jelentős a minőségi károsodás.

A kereskedelmi felügyelőségek ellenőrizték a garanciális bútorek értékesítését végző vállalatok, szövetkezetek munkáját is. Megállapították, hogy a bejelentések száma az idén emelkedett, s ha kismértékben is, de nőtt azoknak a garanciális panaszoknak a száma, amelyeket a szervizek csak 60 napon túl orvosoltak. A szervizek döntő többségénél a javítási időtartamával meghosszabbították a garancia levelekben a jótállási időt.

Az előjegyzés értékesítési rendszer a vizsgálatok tapasztalatai szerint megfelelő, viszont fokozatosan csökken azoknak az árucikkeknél a köre, amelyek ilyen módon vásárolhatók. A legtöbb helyütt csak elemes bútorokra vesznek fel előjegyzést, s a szállítást 60–90 nap múlva, vagy ennél is hosszabb időre vállalják. Egyéb bútorekben az igényeket ki tudják elégíteni — ezért nincs szükség előjegyzésre —, a kárpitos bútorokra viszont nem vesznek fel rendelést, ugyanis a szint és mintát nem tudják garantálni.

A felügyelőségek munkatársai 154 próbavásárlást végeztek, s hatszor állapították meg visszaélést.

A feltárt hiányosságok miatt a kereskedelmi felügyelőségek 55 esetben, összesen 127 800 forint összegben szabtak ki pénzbírságot, három vállalati eljárást kezdeményeztek és 21 vétkes dolgozót figyelmeztettek, 7,1 millió forint értékű bútorek kijávitásáról, illetve leértékeléséről intézkedtek, 29 forint összesen csaknem 27 ezer forint kártalanítási összeget kapott vissza a felügyelőségek utasítására.

Siker
...az elfoglalt, alkotó ember lapja!

A Magyar Nemzet megkérdezte:

Tényleg „megette” a Fenevad a rendezőirodát?

En már semmi újat nem tudok mondani — kezdi telefonbeszélgetésünket Tarcsi Gyula, az Expressz Ifjúsági és Diák Utazási Iroda vezetője, majd hosszan sorolja azokat az újságokat, rádióműsorokat, amelyek már foglalkoztak az Expressz leányvállalata, az Ifjúsági Rendező Iroda megszüntetésével. — S mit tud a jövőről?

— Mi megszüntettük, az biztos. A többi a KISZ KB-n múlik. A KISZ KB kulturális osztályának vezetője, Bernáth István is arról próbál meggyőzni, ne foglalkozunk most ezzel. Ami volt, arról már mindent elmondtak, ami lesz, arról meg nem beszélhet, hiszen javaslatuk még csak most készül. Tehát néhány hét múlva, a végleges változat elkészültekor, szeretnénk visszatérni arra, mi is lesz a veszteséges IRI helyett, de addig is a KB osztályvezetője az eddig történetekről ismert meg:

— 1982-ben alakult az Ifjúsági Rendező Iroda, 1985-ig mint az Expressz egy részlege, majd mint leányvállalata működött. Csak 1986 végén derült ki, hogy 1985-től veszteséges. Azért ilyen későn, mert sok kintlevőség volt, amelyről az elszámolások később érkeztek meg. Másrészt akkor derült ki, hogy vannak behajthatatlan követelések.

— Nem az emlékezetes bukás, a „Fenevad-koncert” juttatta csőbe az IRI-t?

— A „Fenevad-koncert” és a forgatás — a film sohasem készült el — valóban nagy ráfizetés volt, de az Expressz állta a költségeket. Ezért még nem kellett volna megszüntetni az irodát.

— Nem lehetett volna szanálni?

— A zavaros elszámolások miatt nem derült ki idejében, hogy rosszul gazdálkodtak. Most már túl sokba kerülne talpra állítani. Egyszerűbb megszüntetni és tiszta lappal indulni.

— Mi lesz a cég eszközeivel, felszerelésével?

— Tény, jelentős technikai felszerelés jött össze. Egyrészt a KISZ KB-tól kapták, másrészt a feltételezett nyereségből vásárol-

ták. A koncertek rendezéséhez szükséges berendezéseket kölcsönözték. Ami lényeges, az IRI szeptember harmincadikával szűnik meg, addig minden kötelezettségének eleget tesz. Készülő javaslatunkban foglalkozunk azazal is, hogyan öröklődik meg az IRI vagyonát.

— Az IRI szervezte a nagy KISZ-es tömegrendezvényeket. Ez nem volt ráfizetéses?

— Nem. Sőt ezeknél csekély, háromszázalékos nyereségek is voltak. Nem fizettek rá ezenkívül a kiadványok megjelenésére sem. Harmadik funkciójuk volt, hogy a hazai könnyűzenei kínálatban, az alakításkor még monopóliumhelyzetben levő ORI mellett, választási lehetőséget kínáljanak. Azóta jó néhány szervezőiroda, gmk, a Magyar Média és még sokan mások is foglalkoznak ezzel. Veszteségesek voltak még az Expressz- és építőlaborokba szervezett programok is, a közösségeknek kínált olcsó rendezvényekre sem volt igény. Ennek ellenére az IRI egyes feladatainak ellátására továbbra is szükség lesz, az új szervezet nem kifejezetten rendezőiroda lesz, a fiatal művészek támogatásán kívül foglalkozik majd program-szervezéssel.

(dés)